

Josip Broz Tito

UMRO JE DRUG TITO

Vijest o smrti druga Tita duboko nas je potresla u nedjeljno predvečerje 4. svibnja 1980. Proglas Predsjedništva CK SKJ i Predsjedništva SFRJ slušali smo i čitali suznih očiju i s golemom tugom u srcu. Umro je drug Tito, koji je naš život i naša legenda.

Ponosni smo na djelo druga Tita. Bio je radnik, komunist, revolucionar, vojskovođa i državnik. Maršal u ratu, borac za mir i ravnopravnost u svijetu, osnivač politike nesvrstavanja.

U najsudbonosnijim danima našeg opstanka i razvitka drug Tito je smjelo, razborito i dostojanstveno nosio proletersku zastavu naše revolucije, ustrajno i dosljedno vezan za sudbinu naroda i čovjeka.

Čuti riječ radnika uvijek je bila želja i potreba druga Tita. Samoupravljanje kao naš temeljni društveni odnos imao je veliku Titovu podršku. Bio je to daljnji korak u razvoju naše socijalističke revolucije.

Drug Tito je dao izuzetan doprinos međunarodnoj afirmaciji socijalističke Jugoslavije. Bio je neumorni graditelj ravnopravnih političkih i ekonomskih odnosa među narodima i državama. Bio je građanin svijeta.

Današnje i buduće generacije, duboko zahvalne drugu Titu, nastavit će njegovo neumorno djelo.

Oproštaj rodne Republike

Zagreb, 8. svibnja — Sav bol i tuga naroda i narodnosti SR Hrvatske i građana Zagreba slila se jučer prije podne u veliku dvoranu »Vatroslav Lisinski«, gdje je održana

ni »Hej, Slaveni« i »Lijepa naša«, a zatim je *Jakov Blažević*, predsjednik Predsjedništva SR Hrvatske, održao komemorativni govor o velikom dje-

komemorativna sjednica SR Hrvatske i grada Zagreba u povodu smrti Josipa Broza Tita.

Tihom, dostojanstvenom skupu prisustvovali su najviši predstavnici društveno-političkih organizacija i institucija, predstavnici svih naših radnih ljudi i građana.

● Pjevački zborovi najavili su početak komemoracije izvođenjem him-

lu, bogatom revolucionarnom životu i liku pokojnog druga Tita.

Komemorativna sjednica završena je izvođenjem kantate »Kolo bola«, »Internacionale« i pozivom Jakova Blaževića da prisutni minutom šutnje odaju počast predsjedniku Titu.

● U polutama prostrane dvorane, u muku i tišini prisutni su netremice upijali svaku riječ govornika, pri-

sjećali se trenutaka iz bogate Brozove revolucionarne djelatnosti i izuzetno plodna života, iz djelatnosti kojoj danas možemo biti beskrajno zahvalni, jer sve ono što je stvoreno, što imamo i u čemu sada uživamo rezultat je izuzetna Titova uma i djela.

● Nikada ta velika, prekrasna dvorana nije bila tužnija, ali nikad dostojanstvenija. Na golemoj sceni, s koje je predsjednik Tito posljednji put govorio 1977, prilikom proslave 40-godišnjice osnivanja KP Hrvatske, na kojoj je dvije godine ranije kao naš trostruki heroj uručio gradu Zagrebu Orden heroja, sada stoji dominantna figura — odljev poznatog Augustinčićeva kumrovečkog spomenika maršalu Titu iz Jajca 1943. Osvijetljen je i ukrašen prekrasnim raznobojnim cvijećem. Sva

scena je dekorirana dostojanstvenim trobojnicama i crvenim zastavama — na pola koplja.

● Tito je bio i ostao simbol gorostasne veličine. On će vječno živjeti u svima nama. Njegovo je djelo besmrtno.

To je poruka i ovog kao i svih komemorativnih skupova. To u njezinoj boli izražava svako lice, svaki čovjek u toj tužnoj atmosferi.

● SR Hrvatska i Zagreb pamtit će vječno najvećeg sina hrvatskog i svih naših naroda i narodnosti, pamtit će ga na poseban način grad Zagreb, koji se u predvečerje svoje 35. godišnjice oslobođenja, stjecajem neumitnih okolnosti, morao zauvijek rastati od čovjeka koji mu je donio tu slobodu.

Tito nije umro – Tito ne može umrijeti

*Milka PLANINC, predsjednik
CK SK Hrvatske*

Milka Planinc: »O drugu Titu govoriti ovih dana je teško. Grandiozna ličnost, neponovljiva u povijesti svojih naroda i svijeta, radi onoga što je sve do sada učinio i radi onoga što će značiti za budućnost i svojih naroda i čovječanstva. Najjednostavnije to naši ljudi kažu s punim pravom: Tito nije umro i Tito ne može umrijeti. To su misli jednostavno izricane, ali duboko istinite sa jednom snažnom osnovom u svemu onom što je Tito učinio i što on znači i što će značiti za dalju borbu za socijalizam, za napredne odnose u svijetu. I nije slučajno što to ljudi tako spontano kažu: Tito nije umro i Tito ne može umrijeti. Tito i njegovo djelo okupljali su, odgajali, poticali, mobilizirali čitave generacije.

Ne samo jednu generaciju, ne samo jedan ljudski vijek. Tito je stvarao u našoj zemlji moderan radnički pokret, stvarao partiju koja treba da odgovori zadacima vremena, partiju radničke klase, partiju radnih masa radnih slojeva, partiju koja se bori za promjenu društvenih odnosa, a ne za svoju vlast u društvu. Stvarao je tih prvih početaka i prije nego je postao generalni sekretar Komunističke partije Jugoslavije, od 1928. ovdje u Zagrebu, pa kasnije sve do današnjeg dana. Tito je stvorio samoupravljanje pa je prema tome utvrdio i dao viziju odnosa kako treba da živi radnička klasa, kako da se organizira svoje društvo, kako da se povezuje s interesima najširih slojeva naroda.

Tito je u presudnim danima pred napad fašizma na Jugoslaviju išao u

konkretna bitka i akcija da riješi nacionalna pitanja u višenacionalnoj zajednici. Dao je viziju budućnosti odnosa među narodima, odnosa u višenacionalnoj zajednici, kasnije u poslijeratnim vremenima svoju veliku herojsku bitku za odnose među državama, među narodima svijeta na osnovama nesvrstanosti i prijateljskih odnosa svih naroda, odnosa ravnopravnosti. Dakle, Tito je zaorao duboke brazde u prošlosti i na svim ključnim pitanjima revolucije, proizvodnih odnosa, odnosa u naciji, odnosa među nacijama, odnosa među državama, dao je daleku viziju, daleku viziju budućnosti. I zato, niti je Tito umro, niti može umrijeti. Mno-

ge generacije su se odgajale na Titovim idejama i mnoge nove generacije u dugoj jednoj povijesti, čitavoj epohi daljnjeg razvoja socijalizma u nas, radit će na tom Titovom programu. Praznina je golema, tuga nenadoknadiva, ne može se Tito ponoviti — ali morat ćemo svi u Savezu komunističara, u organizacijama samoupravljanja, u organizacijama svih organiziranih socijalističkih snaga, u svim svojim i spontanim i organiziranim akcijama, morat ćemo svi dati više nego do sada da bismo ispunili tu veliku viziju čovjeka i dalje ostvarivali njegovo djelo. To je opet ono što naš narod najljepše kaže: »Druže Tito mi Ti se kunemo, da sa Tvoga puta ne skrećemo«.

Tito je veći nego što smo ikada mislili

Jakov Blažević:

Tu je najveće titovsko djelo, da je nacionalnu revoluciju i rješenje nacionalnog pitanja povezao sa socijalnim i s opasnostima od nastupajuće agresije. Partija je kroz velike i široke akcije, kroz program koji je dala, naročito na Petoj zemaljskoj konferenciji, pokazala da se ni jedno pitanje hrvatskog naroda, i ne samo hrvatskog nego i makedonskog, crnogorskog i svih drugih, ne može riješiti bez bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije. Znači da narodi Jugoslavije pod rukovodstvom KP u jedinstvenoj organizaciji i borbi rješavaju sva pitanja svakoga naroda i narodnosti Jugoslavije. Tu je veličina Titove ideje, Titove organizacije, jer moramo znati koliko je Komunistička partija Jugoslavije od svojih početaka patila od odsustva programa.

I zato se mi sada ne trebamo čuditi kako ovaj svijet, počam od Kine, In-

dije, Amerike, do Engleske, Latinske Amerike, do svih kontinenata, kako reagira na smrt Titovu. To nas same iznenađuje, mi ponovno ovih dana slušajući preko sredstava informiranja izjave vodećih državnika, otkrivamo Tita. Sada vidimo da je on i veći nego što smo ikada mislili. Čitav svijet, najodgovorniji ljudi vide u ovom njegovome djelu koje je ostvareno u Jugoslaviji, da je to put i način kako da jedan narod uhvati svoje mjesto u svijetu. Ti najodgovorniji ljudi govore: to je Tito, eto to je Tito, i on je nama uzor. Ono što je stvarao on, i ta Jugoslavija, to je Tito.

Ono što je Tito sa svojim narodom ostvario, to se danas prihvaća kao velika tekovina čovječanstva i tu tekovinu treba da slijede svi narodi koji su željni pravde i slobode. a to je politika nesvrstanosti.

Čovječanstvo ispratilo Tita

»Summit čovječanstva« okupio se u Beogradu da oda posljednju počast posljednjem velikanu našeg stoljeća — predsjedniku SFRJ i SKJ Josipu Brozu Titu. U Beograd su stigli predstavnici 127 država koje čine oko 95 posto stanovništva svijeta. Riječ je o 124 državne delegacije i više od 110 delegacija partija i pokreta. Svijet ne pamti takav skup šefova država, suverena, premijera, ministara i političara.

U državnim delegacijama koje predstavljaju oko 3,7 milijardi ljudi sa svih strana našeg planeta, nalaze se 31 šef države, četiri suverena, jedan generalni guverner, sedam predsjednika republika, 20 premijera, šest članova kraljevskih obitelji, 14 potpredsjednika vlade, 40 ministara vanjskih poslova, 26 ministara — članova vlade, pet predsjednika nacionalnih skupština, 10 generala i još 223 visoka državna funkcionara.

Titu — revolucionaru posljednji pozdrav donijeli su prvaci 97 komunističkih, radničkih, socijalističkih i ostalih demokratskih i naprednih partija i pokreta iz cijelog svijeta. U njihovim kolonama maršira oko sto milijuna boraca za bolji i pravedniji svijet sutrašnjice. U pogrebnoj povorci stupaju i delegacije 34 komunističke partije, koje predstavljaju veliku većinu komunističkog i radničkog pokreta.

Tito je nazvan »čelnim borcem« za oslobođenje naroda od kolonijalnog i drugih oblika porobljavanja. Zato njegovoj sahrani prisustvuju i vode triju oslobodilačkih pokreta. Tu su i predstavnici mnogih međunarodnih organizacija, među kojima Kurt Waldheim zastupa Ujedinjene narode. Tu su još Arapska liga, Evrop-

ski parlament, UNESCO, Evropsko vijeće, OECD, Ekonomska zajednica i mnogi drugi.

Došli su sa svih strana svijeta, mnogi su se mnogo puta susretali s predsjednikom Titom, a pojedinci su se tek sada prvi put našli u njegovoj blizini, ali svi su oni — bez izuzetka — dobro upoznali Titovo grandiozno djelo. I zato su došli. Došli su, ne samo da se poklone pred odrom i isprate Tita do posljednjeg počivališta, već i da preuzmu jedan dug; da nastave u međunarodnim odnosima razvijati one tekovine, ona načela za koja se Tito borio.

Po brojnosti i po značenju zemalja koje su predstavljene, po važnosti ličnosti koje su se našle u Beogradu, Tito je sazvao jedan od najvećih svjetskih summita. Neovisno o tome koliko se po političkim pogledima međusobno razlikuju, došavši u Beograd predstavnici najvećeg dijela čovječanstva, pokazali su da postoji zajednička osnova u borbi za mir na kojoj se svijet može okupiti, pokazali su da je ostvariva Titova vizija o tim zajedničkim osnovama borbe za mir, vizija u čiju ih je ostvarivost Tito na svim meridijanima svijeta uvjeravao. Dolaskom u Beograd predstavnici najznačajnijih zemalja i najnaprednijih političkih stranaka pokazali su koliko cijene te Titove napore.

Tužni veliki summit u Beogradu još jedan je dokaz grandioznosti Titova djela i još jedna usluga što ju je Tito napravio svjetskom miru: ponovo je pokazao svijetu da se može okupiti na zajedničkoj platformi mira i razumijevanja, na Titovoj platformi.

Tako nam je govorio Tito

Ja se ne ćutim krivim iako priznajem ono što me tuži Državni odvjetnik; jer ne smatram ovaj (sud) kompetentnim već samo sud Partije.

1928.

Ljudi dolaze i odlaze, ali firma (KPJ) ostaje; nju izgrađujemo, branimo je od otvorenih i potajnih neprijatelja, jer je ona jedina garancija za budućnost i pobjedu naše klase i naših naroda.

1937.

Iduću konferenciju moramo održati u oslobođenoj zemlji i od tuđina i od kapitalista.

1940.

Sada treba da izvojujemo veliku pobjedu, da izgradimo našu razorenu zemlju i učvrstimo našu istinsku vlast.

1945.

Drugovi, naša revolucija ne jede svoju djecu. Djeca ove revolucije su poštena!

1948.

... parola »Fabrike radnicima, zemlja seljacima« nije neka apstraktna propagandistička parola, već takva koja ima u sebi duboki sadržajni smisao — ona sadrži u sebi čitav program socijalističkih odnosa u proizvodnji...

1950.

Ako odbacimo — a to bezuslovno moramo učiniti — rat kao sredstvo za rješavanje raznih međunarodnih spornih pitanja, a isto tako i kao sredstvo za razračunavanje među dr-

žavama s različitim sistemima, onda kao jedini izlaz ostaje miroljubiva i aktivna koegzistencija između naroda i država.

1956.

Jugoslavija je mala zemlja, ali njen se glas čuje vrlo daleko.

1958.

U našem društvu čovjek nije objekt već subjekt, i mi o tome moramo voditi računa, naročito kada treba da savladamo razne teškoće.

1965.

Nemojte se zavaravati i oslabiti budnost prema zbilja najopasnijem neprijatelju, a to su nacionalizam i šovinizam koji su baza klasnog neprijatelja.

1971.

Ja sam uvijek samokritičnost smatrao jednom od najbitnijih osobina, ne samo komunista, već svakog radnog čovjeka u socijalističkoj zajednici.

1974.

Komunistička partija je rasla u krvi, a iz te krvi su nicali novi i novi kadrovi.

1977.

Naša partija — to s ponosom možemo istaći — časno je ispunila svoj historijski dug pred radničkom klasom, radnim ljudima, narodima i narodnostima naše zemlje, pred socijalističkim, oslobodilačkim, progresivnim i demokratskim snagama u svijetu, a tako će biti i ubuduće.

1979.